

PRATIK DERS

Mënyra lidhore

Ders kategorisi: Mësime të gjuhës shqipe

Format e lidhore në katër kohët e saj dhe përdorimi i saj pas foljeve gjysmëndihmëse e lidhëzave.

Mënyra lidhore

Lidhorja është mënyra e varësisë. Ajo nuk e paraqet veprimin si fakt, por si diçka të dëshiruar, të mundshme, të nevojshme ose të varur nga një folje a lidhëz tjetër. Shenja e saj e pandarë është pjesëza **të**.

Përdorimi dhe qëllimi

- **Pas foljeve gjysmëndihmëse:** mund **të** vij, duhet **të** shkoj, dua **të** flas, filloj **të** lexoj.
- **Pas lidhëzave kohore:** kur **të** mbarosh, sapo **të** vijë, derisa **të** kthehem.
- **Në fjalitë qëllimore:** Fola ngadalë që **të** më kuptonin.
- **Në fjalitë kushtore:** Po **të** kem kohë, do të vij.
- **Si urdhër i zbutur ose ftesë:** **Të** shkojmë! Le **të** fillojmë.
- **Në pyetje dyshimi:** Ç'**të** bëj tani?

Katër kohët e lidhore

Koha	Forma (folja «punoj»)	Shembull
E tashme	të punoj	Dua të punoj këtu.
E pakryer	të punoja	Doja të punoja atje.
E kryer	të kem punuar	Duhet të kem punuar mjaftueshëm.
Më se e kryer	të kisha punuar	Sikur të kisha punuar më shumë!

Paradigma e lidhore së tashme dhe të pakryer

Veta	E tashme	E pakryer
unë	të punoj	të punoja
ti	të punosh	të punoje
ai / ajo	të punojë	të punonte
ne	të punojmë	të punonim
ju	të punoni	të punonit

Veta	E tashme	E pakryer
ata / ato	të punojnë	të punonin

Foljet ndihmëse: *të jem, të jesh, të jetë ... dhe të kem, të kesh, të ketë ...*

Veta e tretë njëjës — pika më e vështirë

Në lidhoren e tashme, veta e tretë njëjës merr mbaresën **-ë** dhe ndryshon nga dëftorja:

Dëftore	Lidhore
ai punon	ai duhet të punojë
ai shkon	ai mund të shkojë
ai hap	ai duhet të hapë
ai është	ai duhet të jetë
ai ka	ai duhet të ketë

Nga letërsia shqipe

Naim Frashëri e përdor lidhoren për të shprehur qëllimin e flijimit të qiririt:

«... **që t'u ap** pakëzë dritë, / natënë **t'ua bënj** ditë.»

Të dyja format janë lidhore të tashme pas lidhëzës qëllimore **që**. Në shqipen e sotme standarde do të shkruanim *t'u jap* dhe *t'ua bëj*.

Fjalët sinjalizuese

mund, duhet, dua, provoj, filloj, vazhdoj, le, që, në mënyrë që, kur, sapo, para se, pasi, derisa, po të, sikur, nëse — pas secilës prej tyre pritët lidhorja.

Gabimet e zakonshme

Gabim	Saktë	Pse
<i>Ai duhet të punon.</i>	Ai duhet të punojë.	veta III merr -ë
<i>Mund vij nesër.</i>	Mund të vij nesër.	pjesëza të nuk hiqet
<i>Kur do të mbarosh, më thuaj.</i>	Kur të mbarosh, më thuaj.	pas <i>kur</i> vjen lidhorja
<i>Sikur të kam kohë ...</i>	Sikur të kisha kohë ...	<i>sikur</i> kërkon lidhoren e pakryer
<i>Doja të punoj atje.</i>	Doja të punoja atje.	koha e lidhores ndjek foljen drejtuese

Provo vetë

- Ai duhet ____ (nisem) herët. (*të nisët*)
- Kur ____ (mbaroj) detyrën, do të dal. (*të mbaroj*)
- Doja ____ (flas) me ty dje. (*të flisja*)

4. Sikur ____ (kam) më shumë kohë! (të kisha)

5. Le ____ (fillojmë) mësimin. (të fillojmë)

Burime dhe referenca

- Naim Frashëri, *Fjalët e qiririt*, 1890.
- *Gramatika e gjuhës shqipe I – Morfologjia*, Akademia e Shkencave e Shqipërisë, Tiranë, 2002.
- *Gramatika e gjuhës shqipe II – Sintaksa*, Akademia e Shkencave e Shqipërisë, Tiranë, 2002.
- *Drejtshkrimi i gjuhës shqipe*, Instituti i Gjuhësisë dhe i Letërsisë, Tiranë, 1973.
- *Fjalori i gjuhës shqipe*, Akademia e Shkencave e Shqipërisë, Tiranë, 2006.

ENGLISH FOR LIFE